

LES GERMANIES DINS LA LITERATURA

Carles Cabrera

Hem de tenir en compte que de Germanies n'hi hagué a València i a Mallorca, i hi va haver els comuns de Castella, que qüestionaven l'autoritat de Carles V. Els avalots s'inscriuen dins la crisi baix-medieval que transita cap a l'edat moderna. Una successió de revoltes populars que recorren la història. N'esclataren semblantment a diversos països europeus de l'època. És impossible abastar tota la literatura que ha produït el fenomen, ni tan sols, segurament, la que s'ha donat lloc a Mallorca, però mirarem de fer-ne un esbós succint.

Si deixam de banda en teatre un precedent il·lustre com el de Francesc Lluís de Retés (Tarragona, 1822-Madrid, 1901), dramaturg romàntic històric que, atesa l'època en què es trobava, escriví en castellà *El tundidor de Mallorca* (1834), estrenada a Madrid i que té com a personatge principal Joan Crespí, val a dir que a l'altre líder del moviment hi dedica un drama el poeta insular de postguerra Llorenç Moyà: *Janot Colom*

(1972). Pòstumament, el 1994, editaren la tragèdia dins el volum *Teatre de la revolta*. L'obra l'estrena el curs següent al Teatre Principal La Lluna Teatre sota la direcció d'Antoni Maria Thomàs. La darrera incursió teatral del tema la devem a Miquel López Crespí que, al 1975, componia una obra nova –en la línia del que estava fent Soler i Antich llavors–, *Les Germanies*, amb què obtenia un premi Born a Ciutadella. És obvi pensar que aquell clima de llibertat de la Transició propiciés tant la publicació de la peça de Moyà com l'interès per part de López Crespí.

Si parlam ja de narrativa, Baltasar Porcel morí l'any 2009 a Barcelona quan acabava de començar el primer capítol d'una novel·la que havia de tractar sobre les Germanies (aspecte que tangencialment havia tractat en alguna novel·la seva com ara *Cavalls cap a la fosca* del 1975). El capítol inèdit d'aquest llibre, que potser s'hauria intitulat *Els gegants*, són una vintena de planes que Emili Rosales i Alexandre Porcel integraren per encetar el volum miscel·lani *El cel i la terra segons Baltasar Porcel* (2009) al segell Destino.

Baltasar Porcel morí quan acabava de començar el primer capítol d'una novel·la sobre les Germanies

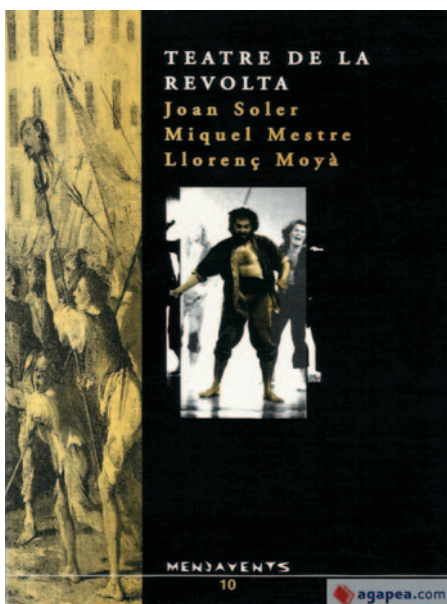
Tres anys després, la primera gran novel·la seria *Temps de prodigis* (2012), tercera del felanitxer Sebastià Manresa, publicada per El Gall Editor. Ens presenta un caràcter principal fictici que nom Rafel Ramis, fill de Pau Martina i oriünd del mateix poble que l'autor,

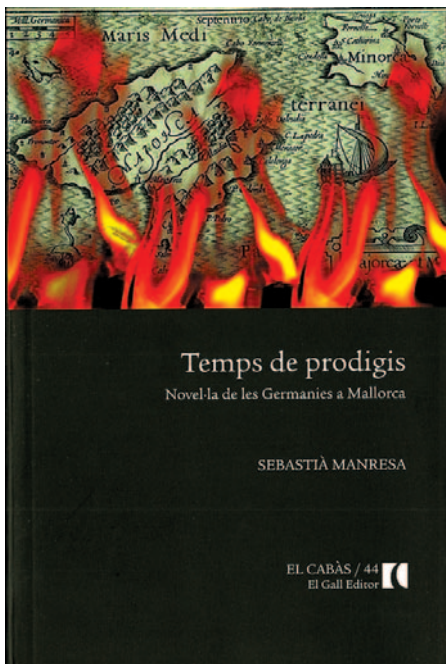

però rescata fins a 130 agermanats d'arreu de l'illa. Ramis pateix els sofriments de la revolta. La novel·la s'ambienta al Rafal Garcés, entre Inca i Binissalem, l'any 1522, dos anys després d'encetada la revolta. Narra els dos bàndols des de diversos punts de vista perquè no pretenia centrar-se exclusivament en un.

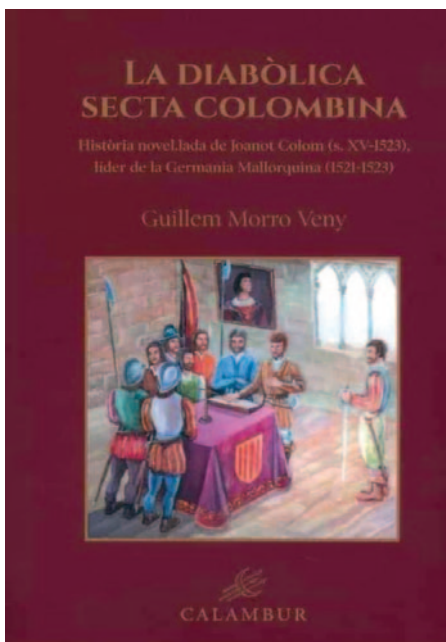
La primera gran novel·la seria Temps de prodigis (2012), tercera del felanitxer Sebastià Manresa

Hem de parlar d'un autor per excel·lència en aquest aspecte com és Guillem Morro. Debuta tardanament en el gènere novel·lístic amb la novel·la *La glòria dels vençuts*, estampada a can Lleonard Muntaner, en què transita pel període més convuls de l'època

baix-medieval mallorquina: l'alçament forà de 1450-1453. Té com a protagonista la figura llegendària del manacorí Simó Ballester lo Tort. Hi torna arran de la novel·la *La diabòlica secta colombina* (2019), editada per Calambur i subtitulada *Història novel·lada de Joanot Colom (s. XV-1523, líder de la Germania mallorquina (1521-1523))*. La il·lustren pintures i dibuixos del mateix autor. *La Diabòlica secta colombina* és l'expressió amb què els contraris batejaren el moviment. Tot i el component novel·lesc del llibre i el protagonista, la novel·la es basa en dades històriques desempolsades dels arxius i llibres d'història. Morro és autor també d'altres aportacions de caire assagístic més recents com ara

Les revoltes populars a Mallorca (2020) o *Lo poble era senyor de la terra. La Germania de Mallorca (1521-1523)* (2021), de manera que no podem descartar que continuï el camí iniciat ni en novel·la ni en recerca.

Un autor per excel·lència en aquest aspecte com és Guillem Morro

La novel·la *Pac qui deu* (2020) d'Antoni Rodríguez també l'ha publicada Lleonard Muntaner, editor *agermanat* per antonomàsia. Tot i la part de ficció, or-

Antoni Rodríguez Mir
Pac qui deu

LEONARD MUNTANER EDITOR

dena cronològicament els fets per donar a conèixer els principals episodis de la revolta amb un rerefons històric important. Pretén que sigui una manera que la gent entengui què esdevingueren les Germanies. Si bé el protagonista és inventat –només ha fet servir un nom real, el de Pere Negre–, la veritable revelació de *Pac qui deu* és una figura històrica, el dirigent agermanat d'Inca Pau Casesnoves. Els segons instadors (com s'anomenaven els líders) eren Jordi Moranta de Palma i Casesnoves de la Part Forana. Al cap d'un mes Moranta deixà el càrrec i hi nomenen Colom i Casesnoves. Ell havia estat batle d'Inca, representant de la Part Forana al Gran i General Consell i instador de la zona. Havia

tractat, a més, amb Ferran el Catòlic la reorganització del deute. *Pac qui deu*, com també defensava Manresa, no és un relat de bons i dolents, però ell pren part a favor dels agermanats perquè es rebel·laren contra una injustícia, malgrat que presentin certs clarobscur.

La Germania a Mallorca ha tingut en literatura un despertar tocatardà

En definitiva, la Germania a Mallorca ha tingut en literatura un despertar tocatardà. Se sap que la història l'escriuen els vencedors i que, amb Josep Maria Quadrado al capdavant, els va faltar temps per vilipendiar la imatge d'uns agermanats que només molt recentment la literatura ha pogut redimir bo i posant-se sempre del costat llur. Hi ajudà en un primer moment el clima favorable als aires de llibertat viscuts durant la Transició, que donaren lloc a la publicació de *Joanot Colom* de Moyà i *Les Germanies* de López Crespí. I molt més recentment, l'acostament a la data de celebració del cinquè centenari de les Germanies enguany ha donat lloc durant la darrera dècada a un cert *boom* de novel·les des de les de Porcel i Manresa fins a les més recents de Rodríguez i les dues de Morro. Segur que encara n'han de venir algunes més. ■

